

პოლიტიკური სოციალიზაცია და თანამედროვე ქართული ეროვნული იდენტობის ფორმირება

რეზიუმე

პოლიტიკური სოციალიზაცია თანამედროვე ქართული პოლიტიკური ერისა და მისი იდენტობის ფორმირების განმსაზღვრელი პირობაა. თანამედროვე ქართულ პოლიტიკურ სოციალიზაციაზე ორი ფაქტორი მოქმედებს: 1. შიდასახელმწიფოებრივი პოლიტიკური ტრანზიციის რაციონალური და ირაციონალური პროცესები და 2. მსოფლიო წესრიგის ცვლილება, რომელიც ახალი გეოპოლიტიკური ტრანზიციით გამოირჩევა. თანამედროვე ქართული პოლიტიკური სოციალიზაციის მოდელი ეს არის პოლიტიკური სისტემის ინსტიტუციური და კულტურულ-იდეოლოგიური ცვლილებების პროცესი, რომლის მიზანია ერის ახალი პოლიტიკური იდენტობის ფორმირება. თანამედროვე ეპოქამ წინა პლანზე წამოსწია ეროვნული იდენტობის პრობლემა, რომელიც ახლებურ გააზრებას მოითხოვს. ქართული პოლიტიკური სოციალიზაციის უპირველესი ღირებულებითი პრიორიტეტია მულტიკულტურული და პოლიეთნიკური სივრცის პოლიტიკური ინტეგრაცია და სამოქალაქო იდენტობის ფორმირება. სოციალიზაციის უპირველესი აგენტია პოლიტიკური ინსტიტუტები, რომლებიც სტაბილურობით არ გამოირჩევიან; პოლიტიკურ სცენაზე პოლარიზება და დესტრუქციულობა აქტორული მოღვაწეობის სინდრომი გახდა, რაც სოციალიზაციის კრიზისს იწვევს. პოლარიზებას კიდევ უფრო აღრმავებს დომინანტური პარტიები, რომლებიც დემოკრატიული ტრანზიციას აფერხებენ. პოლიტიკური სოციალიზაციის ირაციონალურ ტენდენციად უნდა მივიჩნიოთ პოლიტიკური გაუცხოების ელემენტების გაძლიერება. ერის პოლიტიკური სოციალიზაციის პროცესში უმნიშვნელოვანესი ფუნქცია იდეოლოგიას აკისრია. იდეოლოგია - ეს არის გარკვეულ ღირებულებათა სისტემა, რომელმაც უნდა მოახდინოს ერის პოლიტიკურ-კულტურული ტრანზიციისა და თანამედროვე პოლიტიკური ერის ფორმირება. ქართულ პოლიტიკურ სივრცეში სახელმწიფოებრივი და ინსტიტუციური იდეოლოგია სუსტია, რაც ციკლური პერიოდულობით კრიზისების მიზეზი ხდება. ინსტიტუციური და იდეოლოგიური გაკუთხდის პირობებში თავისი ეროვნული პოზიციით მართლმადიდებელი ეკლესია გამოირჩევა, რომელსაც კონსტიტუციურად პოლიტიკური სტატუსი გააჩნია. ქართული ეკლესია თანამედროვე პოლიტიკური სოციალიზაციისა და ეროვნული იდენტობის ტრანზიციის უმნიშვნელოვანესი აქტორი გახდა.

POLITICAL SOCIALIZATION AND THE FORMATION OF A MODERN GEORGIAN NATIONAL IDENTITY

Guram Abesadze - Doctor of Political Science, Professor at Sokhumi State University, Head of Policy Science
Nodar Abesadze - Doctor of Social Sciences of Georgian Technical University

SUMMARY

Political socialization is a defining condition for the formation of a modern Georgian political nation and its identity. Two factors affect modern Georgian political socialization: 1. Rational and irrational processes of domestic political transition, and 2. A change in the world order, which is characterized by a new geopolitical transition. The model of modern Georgian political socialization is the process of institutional and cultural-ideological changes of the political system, which aims to form a new political identity of the nation. The modern era has brought to the

fore the problem of national identity, which requires a new understanding. The primary value priority of Georgian political socialization is the political integration of the multicultural and polyethnic space and the formation of a civic identity. The primary agent of socialization is political institutions that are not distinguished by stability; Polarization and destructiveness on the political scene have become a syndrome of acting, leading to a crisis of socialization. Polarization is further exacerbated by dominant parties hindering the democratic transition. The strengthening of the elements of political alienation should be considered as an irrational tendency of political socialization. The most

გურამ აბესაძე

პოლიტიკის მეცნიერებათა
 დოქტორი,
 სოხუმის სახელმწიფო
 უნივერსიტეტის პროფესორი

ნოდარ აბესაძე

საქართველოს ტექნიკური
 უნივერსიტეტის სოციალური
 მეცნიერებების დოქტორანტი

important function in the process of political socialization of the nation is played by ideology. Ideology - this is a system of certain values, which should lead to the political-cultural transition of the nation and the formation of a modern political nation. State and institutional ideology is weak in the Georgian political space, which causes crises

at cyclical intervals. In the conditions of institutional and ideological vacuum, the Orthodox Church is distinguished by its national position, which has a constitutionally political status. The Georgian Church has become an important actor in the modern political socialization and transition of national identity.

შესავალი

თანამედროვე მსოფლიო წესრიგმა პოლიტიკური სოციალიზაციისა და ეროვნული იდენტობის პრობლემა პრიორიტეტულ პროცესად აქცია; მსოფლიოს ახალი გეოპოლიტიკური პარადიგმა რადიკალურად ცვლის ეროვნული იდენტობის ფორმირების კრიტერიუმებს, რომლებსაც გარკვეული ცვლილებები შეაქვს პოლიტიკური სოციალიზაციის თანამედროვე გაგებაში. ის ერები, რომლებიც უმკლავდებიან პოლიტიკურ ტრანზიციას, უფრო რაციონალურ მიმართულებას აძლევენ ერის სოციალიზაციის პროცესს. საქართველოში პოლიტიკური სოციალიზაციის პროცესი, შეიძლება ითქვას, გარკვეულ კრიზისულ სიტუაციაშია, რადგანაც პოლიტიკური სისტემის ინსტიტუციური მდგრადობა არ არის მიღწეული. პოლიტიკური სისტემა თავის ფუნქციონირებას ძირითადად ორი განზომილებით ავლენს: 1. პოლიტიკურ-ინსტიტუციური წესრიგითა და მათი მდგრადი აქტორული მოღვაწეობის დემოკრატიული სტილით და 2. პოლიტიკურ-კულტურული და იდეოლოგიური ტრანსფორმაციით, რომელიც პოლიტიკური სივრცის ღირებულებით სტაბილურობას ემსახურება. ფუნქციონალურად ეს პროცესები ერთმანეთს განსაზღვრავს, რაც დემოკრატიული ტრანზიციის ტემპში გამოვლინდება. ამ მიმართულებით, საქართველოს პოლიტიკურ სივრცეში ნამდვილად იგრძნობა ინსტიტუციური და პოლიტიკურ-კულტურული კრიზისი, რომელიც ერის პოლიტიკური სოციალიზაციის პროცესს აფერხებს; თავის მხრივ, ეს ეროვნული იდენტობის პოლიტიკური ტრანზიციის პროცესის კრიზისსაც იწვევს. ამიტომ, ამ პრობლემების ახლებური გააზრება თანამედროვე ქართული პოლიტიკური ტრანზიციის აქტუალური თემა გახდა.

1. პოლიტიკური სოციალიზაციის თანამედროვე ქართული მოდელი

თანამედროვე ქართველი ერის პოლიტიკური სოციალიზაცია მნიშვნელოვანი ცვლილებების პერიოდშია, რომელიც ახალი პოლიტიკური იდენტობის ფორმირების საფუძველს წარმოადგენს; სოციალიზაცია ისეთი პროცესია, რომლის გარეშე ერის პოლიტიკური გარდაქმნა და სოციალური მეობის ახლებური გააზრება შეუძლებელია. თანამედროვე ქართულ პოლიტიკურ სოციალიზაციაზე ორი დროითი ფაქტორი მოქმედებს: პირველი, შიდასახელმწიფოებრივი განვითარების ტენდენციები, რომელიც ახალი ქართული სახელმწიფოებრიობის მშენებლობის რაციონალური და ირაციონალური პროცესების თანაფარდობით განისაზღვრება და მეორე, საგარეო ფაქტორებით, რომელსაც მსოფლიო წესრიგის

ცვლილებები და ახალი გეოპოლიტიკური ტრანზიციები განსაზღვრავს. ამიტომ, ქართული პოლიტიკური სოციალიზაციის მოდელი თავისი ინსტიტუციური და ღირებულებითი ცვლილებებით გამოირჩევა. შეიძლება ითქვას, რომ თანამედროვე ქართული პოლიტიკური სოციალიზაცია ეს არის ახალი ეროვნულ-პოლიტიკური იდენტობის ფორმირების პროცესი, რომელიც საზოგადოების პოლიტიკურ-ინსტიტუციურ და კულტურულ-იდეოლოგიურ ტრანზიციას ემყარება და მიზნად ისახავს პოლიტიკური ერის ფორმირებას. ე.ი. პოლიტიკური სოციალიზაცია ერის პოლიტიკურ-კულტურულ ტრანზიციას წარმოადგენს, რომლის აგენტები არსებული პოლიტიკური სისტემის ინსტიტუციური სტრუქტურით განისაზღვრება.

თანამედროვე ქართულ პოლიტიკურ სივრცეში პოლიტიკური სოციალიზაციისა და ეროვნული იდენტობის ფორმირების მთავარი აგენტია პოლიტიკური ინსტიტუტები, რომლებიც სტაბილურ ფუნქციონალურ ხასიათს არ ატარებენ და მარკეტინგულ მოღვაწეობაში დესტრუქციულობის ელემენტებით სარგებლობენ. ჩვენ ვგულისხმობთ პოლიტიკური პარტიების მოღვაწეობით სტილს, რომელიც იდეოლოგიურ პლატფორმებს არ ემყარება და კლანური ინტერესებით განისაზღვრება. განსაკუთრებით თვალშისაცემია ოპოზიციური პარტიული სპექტრის დესტრუქციულობის სინდრომი, რომელიც ქართული პოლიტიკური სცენის მუდმივი დამახასიათებელი სულისკვეთება გახდა. ინსტიტუციური პოლარიზება მკვეთრად აზიანებს ერის პოლიტიკური სოციალიზაციის პროცესს, რადგანაც მათი მიდგომები ხშირად სახელმწიფოებრივ ინტერესებს სცდება და სოციალურ გაუცხოების პირობებში აცხოვრობს. ეს გაუცხოების ელემენტები ვლინდება სახელმწიფო ინსტიტუტებისადმი დამოკიდებულებაშიც, რომელიც ქართული პოლიტიკური პროცესის ეროზიას აძლიერებს. ე.ი. ინსტიტუციური გაუცხოება სახეზე გვაქვს, რომელიც პოლიტიკური სოციალიზაციის პროცესის პოლარიზებას იწვევს და სერიოზულად აფერხებს ეროვნული იდენტობის პოლიტიკური ტრანზიციის პროცესს. ამ გაგებით, ინსტიტუციური პოლიტიკურ-მარკეტინგული მოღვაწეობა ვერ აკმაყოფილებს დროის მოთხოვნებს, რომელიც მკვეთრად აფერხებს ერის პოლიტიკურ გარდაქმნასა და ინტეგრაციას.

პოლიტიკური სოციალიზაციის თანამედროვე მოდელის ირაციონალურ პროცესად უნდა მივიჩნიოთ ის, რომ ერმა პოლიტიკურ ტრანზიციაში ვერ გამოკვეთა თავისი პოლიტიკური მეობის თვითდამკვიდრების პრიორიტეტები. დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ ყველაზე რთული პროცესი სახელმწიფოებრიობის მშენებლობა

აღმოჩნდა. ქართველმა ერმა სახელმწიფოებრიობის მშენებლობის პროცესში ვერ მოახდინა თავისი თავის ადაპტაცია და პოლიტიკური ფუნქციის აღდგენა. პოლიტიკური ფუნქციის აღდგენაში ვგულისხმობთ ერის სახელმწიფოებრივი აზროვნების ფორმირებას, რომელიც პოლიტიკური ერის არსებითი განზომილებაა. ამას თან დაერთვის კიდევ ერთი მეტად საშიში ტენდენცია, როდესაც ერი ზედმეტად დაკავებულია შიდა პოლიტიკური დაპირისპირებით და საგარეო საფრთხეები და გამოწვევები მთელი სერიოზულობით არ აღიქმება; ეროვნული თვითგადარჩენის რისკები და გამოწვევები უფრო და უფრო იზრდება, რომელიც სათანადოდ არ არის შეფასებული ერის პოლიტიკური ელიტის მიერ. ე.ი. თანამედროვე ქართული სახელმწიფოებრივი აზროვნების დამკვიდრება პოლიტიკური სოციალიზაციის განმსაზღვრელ განზომილებად ვერ გადაიქცა, რომლის შედეგადაც ქართველი ერი თანდათანობით კარგავს თავისი თვითდამკვიდრების ელემენტებს. სწორედ ეს არის თანამედროვე ქართული იდენტობის კრიზისის მაჩვენებელი პარადიგმა, რომელიც სერიოზულ ტრანზიციას საჭიროებს.

პოლიტიკური სოციალიზაციის პროცესის პოლარიზებას ხელს უწყობს დომინანტი პარტიის სინდრომი, რომელიც სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენის შემდეგ მუდმივ ირაციონალურ პროცესად იქცა. დომინანტური პარტიის ძალაუფლება შეიძლება სტაბილურობის თვალსაზრისით გამართლებული იყოს, მაგრამ მისი ოლიგარქიული გადაგვარება საფრთხეს უქმნის სახელმწიფოებრიობას. საერთოდ, ოლიგარქიულობის სინდრომი გარდამავალი დემოკრატიის ქვეყნების დამახასიათებელი ნიშანი გახდა, რომელსაც კიდევ უფრო აძლიერებს დომინანტი პარტიის ძალაუფლება. პროცესი ორი მიმართულებით შეიძლება განვიხილოთ: პირველი, ეკონომიკური და პოლიტიკური ძალაუფლების შერწყმა, რომელიც პოლიტიკურ-ოლიგარქიულ ავტორიტარულ სისტემად გარდაიქმნება; მეორე, დემოკრატიულ ტრანზიციას იმიტაციურ ფორმებში აქცევს და პოლიტიკურ მენეჯმენტს ციკლურ კრიზისულობას ანიჭებს.

საქართველოში ავტორიტარული ოლიგარქიზმი თითქმის ყველა პარტიის დომინანტური მმართველობის სტილი იყო, რომელმაც კონსოლიდირებული დემოკრატიის ფორმირებას ფასადურობის ხასიათი მიანიჭა. საქართველოში გამოიკვეთა ორი დომინანტი პარტია: „ქართული ოცნება“, რომელიც ძალაუფლების მატარებელი ინსტიტუტია და „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა“, რომელიც დომინანტ ოპოზიციურ ძალას წარმოადგეს; პოლიტიკურ ველზე მათი დაპირისპირება და პოლარიზება მუდმივ სინდრომად გადაიქცა, რომელიც ძალაუფლების შენარჩუნებას ან მის მოპოვებას ემსახურება. ამ ორ დომინანტ აქტორს მთელი პოლიტიკური სცენა მონოპოლიზირებული აქვს, რომელიც აღარ ტოვებს ადგილს სხვა პოლიტიკური ძალებისათვის. ამასთანავე, პოლიტიკური სოციალიზაციის

მთელი აქტორული სივრცე მათი დაპირისპირების სცენარებით განისაზღვრება, რომელიც კიდევ უფრო აღრმავებს სამოქალაქო გაუცხოებისა და უიმედობის პროცესს. ევროსაბჭოს 2022 წლის ახალ ანგარიშში, რომელიც ასოცირების შესრულებას ეხება, პირდაპირ არის მითითებული, რომ საქართველოში დომინანტური პარტიები განსაზღვრავენ მთელ პოლიტიკურ პროცესებს, რომელიც ადგილს აღარ ტოვებს განსხვავებული აზრისათვის.¹ პოლიტიკური რეალობა ნამდვილად ითხოვს პოლიტიკურ სპექტრში ცვლილებებს, რომელიც ახალ აზროვნებასა და ეროვნულ პრაგმატიზმზე იქნება დამყარებული. სოციალური ნამდვილად ითხოვს ახალ ძალას, მაგრამ არა ამ პოლიტიკური ოპოზიციის ხარჯზე, რომელიც გადაგვარებულია და ძალაუფლების მოპოვების სინდრომით არის შეპყრობილი. ეს პოლიტიკური ოპოზიცია თავისი წარმომავლობითა და წარსულში ჩატარებული ექსპერიმენტული რეფორმებით დროის მოთხოვნებს ვერ აკმაყოფილებს. მათი ნეობოლშევიკური სტილი, ექსტრემისტული და ავტორიტარული ლიბერტარიანებლობა ქართველი ერის იდენტობისათვის ყოვლად მიუღებელია. ახალი ავანტიურიზმი, რაც ე.წ. „ვარდების რევოლუციის“ დროს მოხდა, ერს აღარ ესაჭიროება. მათი ინტელექტუალური პოტენციალი და ექსტრემისტული აზროვნება რევოლუციის სინდრომზეა გათვლილი, რომლის სულისკვეთებაც ერს ნამდვილად აღარ გააჩნია; ქართველი ერი სტაბილურ დემოკრატიულ რეფორმებს ითხოვს, რომელიც სამოქალაქო აქტივობაზე იქნება დამყარებული. ევროკავშირის წევრობის კითხვარიც ამ მოთხოვნებზეა აგებული, რომელიც მთელ რიგ ინსტიტუციურ და ღირებულებით ცვლილებებს საჭიროებს. მთელი ეს პროცესები დაკავშირებულია ახალი პოლიტიკური აზროვნების ფორმირებასთან, რომელიც ერის პოლიტიკური სოციალიზაციის გარდაქმნის უმნიშვნელოვანესი ელემენტია.

თანამედროვე ქართული პოლიტიკური სოციალიზაციის ახალი მოდელის ფორმირების უმნიშვნელოვანესი საფუძველია ერის პოლიტიკურ-კულტურული ტრანზიციის პოლიტიკური სისტემის ინსტიტუციური გაუმართაობა და პოლარიზება, თავისთავად პოლიტიკური კულტურის დეგრადაციასაც იწვევს. ქართულ პოლიტიკურ სივრცეში, აშკარად იგრძნობა პოლიტიკური კულტურის დეფიციტი, რომელიც უკიდურეს აგრესიულ ფორმებს იძენს. კულტურულმა და ინტელექტუალმა ნიჰილიზმმა ერის პოლიტიკურ-ღირებულებითი სივრცე უაღრესად გააღარიბა. ამიტომაც არის, რომ ექსტრემისტული აზროვნება პოლიტიკური ქცევის ელემენტი გახდა, რომელიც კონსენსუსისა და დიალოგის კულტურას გამოირიცხავს. პოლიტიკური კულტურიზაციისა და სოციალიზაციის პროცესში განსაკუთრებული როლი ენიჭება ნაბაძვას, როგორც ამას ცნობილი ფრანგი სოციოლოგი გაბრიელ ტარდი მიიჩნევდა. ქართულ სინამდვილეში, პოლიტიკურ პროცესში ისეთი აქტორები არის წინა პლანზე წამოწეული, რომლებიც თავისი პოლიტიკური და ინტელექტუალური დონით არ გამოირჩევიან და

1 იხ.: საქართველოს მიერ ასოცირების შეთანხმების შესრულებასთან დაკავშირებით ევროკავშირის ანგარიში. 2022. <https://civil.ge/ka/archives/483692>

დესტრუქციული ქცევებით სურთ პოლიტიკური თვით-დამკვიდრება. სამწუხაროდ, საზოგადოების ექსტრემისტული ნაწილიც ამ ნაბაძვით ამკვიდრებს თავისი პოლიტიკური მოღვაწეობის სტილს. ასეთ სივრცეში მიმდინარეობს ახალგაზრდობის ნაწილის პოლიტიკური სოციალიზაციის პროცესიც, რომელიც ერის ტრადიციული პოლიტიკურ-კულტურული აზროვნებისა და პრაგმატიზმის გადაგვარებას იწვევს.

პოლიტიკურ-კულტურულ ტრანზიციიაში მნიშვნელოვანია ახალი პოლიტიკური რიტორიკა, რომელიც ქართულ პოლიტიკურ სივრცეში თავისი აგრესიული ტერმინოლოგიით გამოირჩევა. პოლიტიკა, წარმოადგენს რა შესაძლებლობის ხელოვნებას, მასში მთავარ როლს რიტორიკა ასრულებს, რომელიც დიალოგის კულტურაში კარგად გამოვლინდება. პოლიტიკური რიტორიკა გარკვეულ ინტელექტუალურ დონეს მოითხოვს, რომელიც პოლიტიკურ აქტორულ სივრცეს ნამდვილად აკლია. პოლიტიკური რიტორიკის კულტურა არ ეხება მხოლოდ შიდა ტრანზიციულ პროცესებს, არამედ, მისი მნიშვნელობა საგარეო პოლიტიკაშიც განსაკუთრებულია. დიპლომატიური რიტორიკით უნდა ავიცილოთ ის სერიოზული გამოწვევები და რისკები, რომელის წინაშეც აღმოჩნდა ქართული სახელმწიფოებრიობა. განსაკუთრებით მას შემდეგ, რაც რუსული იმპერიული აგრესია გაძლიერდა, რომელმაც კატასტროფული შედეგები მოუტანა უკრაინის სახელმწიფოს და საფრთხეს უქმნის მსოფლიოს პოლიტიკურ სტაბილურობას. ასეთ სიტუაციაში, დიპლომატიური რიტორიკის კულტურა წინა პლანზე იწევს, რომელიც პოლიტიკური სოციალიზაციის წამყვანი ელემენტი უნდა გახდეს.

2. თანამედროვე ქართული ეროვნული იდენტობის რეინტეგრაცია და პოლიტიკური ტრანზიცია

თანამედროვე ქართული დემოკრატიული ტრანზიტის უმნიშვნელოვანეს პრობლემას წარმოადგენს ეროვნული იდენტობის რეინტეგრაცია და ცვლილებების შესაბამისად მისი პოლიტიკური ტრანზიციის საერთოდ, ეროვნული იდენტობის აქტუალობა ახალმა გლობალურმა გეოპოლიტიკურმა ტრანსფორმაციებმა განაპირობა, რომელმაც ნაციონალიზმისა და რელიგიურობის აღორძინება გამოიწვია; აქედან გამომდინარე, ერთგვარი გამოცოცხლება დაეტყო ეროვნული იდენტობის ყველა ინსტიტუციურ და ღირებულებით ელემენტებს, რომელმაც ერების ახალ სიტუაციაში ადაპტაციის პრობლემა აქტუალური გახადა. ქართველ ერს, რომელსაც იმპერიულ და ავტორიტარულ სისტემებში ხანგრძლივი თანაცხოვრება მოუწია, მაინც შეძლო ეროვნული იდენტობის ცალკეული ელემენტების შენარჩუნება, მაგრამ დემოკრატიული ტრანზიტის შესაბამის ცვლილებებს მაინც საჭიროებს; ამიტომ, მისი რეინტეგრაცია და ახალი იდენტობის ფორმირების ძირითადი კრიტერიუმებისა და აგენტების გააზრება დროითი მოთხოვნა გახდა.

მოდერნულმა ეპოქამ მწვავედ დააყენა ეროვნული იდენტობის პრობლემა, რომელიც მნიშვნელოვნად განა-

პირობებს პოლიტიკურ პროცესებს თანამედროვე მსოფლიოში. თვით ტერმინი „ეროვნული იდენტობა“ დიდი ხანი არ არის რაც სოციალურ მეცნიერებებში გამოჩნდა და კვლევის ერთ-ერთ აქტუალურ თემად გადაიქცა; სანამ ამ თანამედროვე ტერმინს დამკვიდრებდნენ ხშირად გამოიყენებოდა „ეროვნული თვითმყოფადობა“, „ეროვნული ხასიათი“, „ეროვნული ცნობიერება“ და ა.შ. შეიძლება, ვთქვათ, რომ ეროვნული იდენტობის ცნებამ ერთიან სისტემაში მოიყვანა ერის ისტორიულად ფორმირებული და ადაპტირებული გენეტიკური და ტრადიციული ნიშან-თვისებები; იდენტობის ელემენტები დროთა განმავლობაში ტრასფორმირდებოდა და ერთიან ფუნქციონალურ ტრადიციად გარდაქმნებოდა, რომელიც პოლიტიკური ინსტიტუციის განზომილებით სახელმწიფოებრიობის სახეს იღებდა. ჩვენ იმის თქმა გვინდა, რომ ერი იდენტობას უფრო სრულყოფილად და კონსოლიდირებულად თავის სახელმწიფოებრიობაში გამოხატავს, რაც პოლიტიკური განვითარების გარკვეულ ეტაპზე გამოვლინდება.

ეროვნული იდენტობა, შეიძლება ვთქვათ, კრიზისის ფაზაშია, არა მხოლოდ საქართველოში, არამედ გლობალური მასშტაბით; ამერიკელი პოლიტოლოგი **ფრენსის ფუკუიამა** ამ მიმართულებით აშკარად გამოხატავს თავის პოზიციას და მიიჩნევს, რომ თანამედროვე მსოფლიოს განვითარებას იდენტობის იდეოლოგია განსაზღვრავს. ეს პროცესები უფრო და უფრო ძლიერდება ლიბერალური დემოკრატიის ქვეყნებში, რომლებიც ეროვნული იდენტობის პრობლემებს მწვავე გამოწვევად აღიქვამენ. განსაკუთრებით ეს პროცესები შესამჩნევია გახდა ევროპული დემოკრატიის ქვეყნებში, რომლებიც მიგრაციული მოვლენებისა და უკრაინაში რუსეთის მიერ განხორციელებული აგრესიული პოლიტიკის გამო კიდევ უფრო გამწვავდა. იდენტობის პრობლემა საგრძნობი გახდა აღმოსავლეთ ევროპის ახალი დემოკრატიის ქვეყნებშიც, რომლებიც გარდამავალი პოლიტიკური პროცესებით ხასიათდებიან. ამ თვალსაზრისით, საქართველოს პოლიტიკური სისტემაც ტრანზიტოლოგიურ ცვლილებებს განიცდის, რომლის ერთ-ერთ სერიოზულ პრობლემად ეროვნული იდენტობის გარდაქმნის პროცესი აღიქმება. ე.ი. დემოკრატიული ტრანზიტი და ეროვნული იდენტობის პოლიტიკური ტრანზიციის ერთმანეთთან თანაფარდობაშია, რომელმაც უნდა განახორციელოს ახალი ქართული პოლიტიკური ერის ფორმირება.

პოლიტიკურ ლიტერატურაში ეროვნული იდენტობის რამდენიმე განზომილებით ელემენტს გამოყოფენ: ტერიტორია ანუ გეოპოლიტიკური სივრცე, კულტურულ-ღირებულებითი ელემენტები, ერის ფსიქიკური თავისებურებები, ისტორიული თანაცხოვრება და გენეტიკურ-მემკვიდრეობითი ტრადიციები; პოლიტიკური განზომილება, რომელიც სახელმწიფოებრიობის სახით წარმოგვიდგება. ეროვნული იდენტობის ეს ელემენტები დროითი და სივრცითი პროცესებით განისაზღვრება, რაც მის მობილობასა და დინამიკურობაზე მიუთითებს. ინგლისელი სოციოლოგი **ენტონი დ.სმითი** მიიჩნევს, რომ ის, რასაც „ნაციონალურ იდენტობას“ ვუწოდებთ,

გულისხმობს გარკვეულ, თუნდაც ერთობ უმნიშვნელო ცნებას პოლიტიკური ერთობისა. პოლიტიკური ერთობა, თავის მხრივ, ნიშნავს გარკვეული საერთო ინსტიტუციებისა და ამ ერთობის ყველა წევრისათვის უფლებათა და მოვალეობათა ერთიანი სისტემის არსებობას.¹ აქედან გამომდინარე, შეიძლება ითქვას, რომ ქართველი ერი თავის პოლიტიკურ განზომილებას ახლა ქმნის, რომელიც სახელმწიფოებრივი იდენტობის ელემენტების გააზრებაში მდგომარეობს.

თანამედროვე ქართული პოლიტიკური იდენტობის ერთ-ერთ ურთულეს პრობლემად სახელმწიფოებრივი ერის ფორმირება უნდა მივიჩნიოთ. ქართველი ერის იდენტობის კულტურული ელემენტი ძლიერია, რომელიც მემკვიდრეობითი ელემენტებით სარგებლობს, თუმცა პოლიტიკური კულტურა მაინც მორჩილებითი და აგრესიული ჩანს. პოლიტიკური კულტურის დემოკრატიული ტრანზიციის ერთ-ერთ პარადიგმად სახელმწიფოებრივი აზროვნების კულტურა უნდა მივიჩნიოთ, რომელიც ირაციონალურობის სინდრომით სარგებლობს. სახელმწიფოებრივი აზროვნების ფორმირებაში გადამწყვეტი სიტყვა ეკუთვნის პოლიტიკური სოციალიზაციის აგენტებს: ოჯახს, პოლიტიკური ისისტემის ინსტიტუციებს, საგანმანათლებლო დაწესებულებებს, პოლიტიკურ ელიტასა და ლიდერებს, ეკლესიას. ამ სივრცეს აკლია კოორდინირებული ფუნქციონირება, რომელიც პოლიტიკური ელიტისა და ლიდერების მოღვაწეობის პრიორიტეტს უნდა წარმოადგენდეს. საერთოდ, პოლიტიკური ელიტა, განსაზღვრულ როლს ასრულებს ეროვნული იდენტობის ფორმირებასა და მისი ტრანზიციის პრიორიტეტების განსაზღვრაში. ისტორიული გარდატეხის პერიოდებში პოლიტიკურ-ინტელექტუალურმა ელიტამ უნდა შეიმეცნოს ერის მოთხოვნები და ახალ სიტუაცი-

აში განსაზღვროს მისი ადაპტაციის პრიორიტეტები. ასეთი პრიორიტეტია ახალი ქართული სახელმწიფოებრიობის აღქმა, რომელიც ვერ გადაიქცა ერის ძირითად პოლიტიკურ განზომილებად. გარკვეული თვალსაზრისით, ქართველი ერი სახელმწიფოებრიობას ვერ აღიქვს თავისი პოლიტიკური იდენტობის ინსტიტუციად და მისგან გაუცხოების რეჟიმში ცხოვრობას ამჯობინებს.

სახელმწიფოებრიობის კატეგორიას თანამედროვე ქართული იდენტობისათვის ძალიან დიდი მნიშვნელობა ენიჭება, რადგანც საქართველო მულტიკულტურულ და პოლიეთნიკურ ქვეყანას წარმოადგენს. სახელმწიფომ, როგორც პოლიტიკურმა ინსტიტუციამ, უნდა მოახდინოს ერთიანი, ინტეგრირებული სივრცის ფორმირება. **ენტონი დ. სმითი** აღნიშნავს, რომ სახელმწიფო არის ეროვნული იდენტობის დარაჯი, რომელიც თავისი ლეგიტიმურობის პრინციპს ნაციონალურ ხედვას და იქეთკენ მიისწრაფვის, რომ მის ხორცშესხმად და გამოხატულებად გადაიქცეს.² სამოქალაქო ნაციონალიზმი და მისი ძირითადი შედეგი - სამოქალაქო იდენტობა ამ ფენომენს ემყარება. სამოქალაქო იდენტობა არის პოლიტიკურად გარდაქმნილი ერი, რომლის იდენტობა მულტიკულტურული და პოლიეთნიკური ინტეგრაციის მაღალი დონით გამოირჩევა. ქართული პოლიტიკური ისტორია მკაფიოდ აჩვენებს, რომ სახელმწიფოებრივი და პოლიტიკური პრაგმატულობის კულტურა ყოველთვის სტაბილურობის გარანტი იყო და სამოქალაქო იდენტობის ფორმულას სრულად აკმაყოფილებდა. ამიტომ, პოლიტიკური ინტეგრაციის პროცესი თანამედროვე ქართული ეროვნული იდენტობის სამოქალაქო ტრანზიციის განსაკუთრებულ პრიორიტეტად უნდა გადაიქცეს, რომელიც თანამედროვე ერი-სახელმწიფოს ინსტიტუციურ ფორმულას დააკმაყოფილებს. საქართველო დაჩქარებული

1 ენტონი დ. სმითი. ნაციონალური იდენტობა. ლოგოს პრესი, თბ., 2008, გვ.10

2 ენტონი დ. სმითი. ნაციონალური იდენტობა. ლოგოს პრესი, თბ., 2008, გვ.213

ნესით ევროკავშირის წევრობის კანდიდატი გახდა, რომელიც ამ ღირებულებითი პრიორიტეტების წინა პლანზე წამოწევას მოითხოვს. ამიტომ, თანამედროვე ქართული დემოკრატიისა და ერის პოლიტიკური სოციალიზაციის განმსაზღვრელი პრიორიტეტი უნდა გახდეს პოლიტიკურად ინტეგრირებული ერის ფორმირება, რომლის გარეშეც შეუძლებელია სამოქალაქო იდენტობაზე დამყარებული სახელმწიფოებრიობის მშენებლობა და ევროპულ სივრცეში დამკვიდრება.

3. იდეოლოგია და ეროვნული იდენტობის პოლიტიკური ტრანზიციი

თანამედროვე პოლიტიკურმა პროცესებმა და გეოპოლიტიკურმა ტრანსფორმაციებმა ახალი განზომილება მისცა იდეოლოგიას, რომლის გარეშეც შეუძლებელია პოლიტიკური გარდაქმნების განხორციელება. იდეოლოგია ქმედებაზე ორიენტირებული შეხედულებების, იდეების, კონცეფციების, პროგრამებისა და პლატფორმების ერთობლიობაა, რომელშიც მკაფიოდ გამოიკვეთება ტრანზიციის პრიორიტეტები. თანამედროვე პირობებში ახალი იდენტობა და სახელმწიფოებრივი ერის ფორმირება მყარი იდეოლოგიური სივრცის შექმნის გარეშე შეუძლებელი იქნება. „ცივი ომის“ დასრულების შემდეგ, როდესაც ბიპოლარული მსოფლიო დასრულდა, ყველას ეგონა, რომ იდეოლოგიამ უკვე დაკარგა თავისი მნიშვნელობა. სამწუხაროდ დეიდეოლოგიზაციის კონცეფციამ არ გაამართლა და ღირებულებათა და ცივილიზაციათა შეჯახების თეორიამ მისი ახალი შინაარსობრივი აღორძინება გამოიწვია. შეიძლება ითქვას, რომ იდეოლოგიის აღორძინება ორი მიმართულებით გამოიკვეთა: 1. გლობალური წესრიგის პირობებში მულტიპოლარული მსოფლიო წინააღმდეგობათა ახალ სტადიაში შევიდა, რომელმაც გეოპოლიტიკური მიზნები წინა პლანზე წამოსწია; მისი მიზანია ახლებურად გაიაზროს ერი-სახელმწიფოების ისტორიული თანაცხოვრება და გეოპოლიტიკური ინტე-

რესები, რომელიც ახალი იდეოლოგიური კონცეფციების შექმნის საწინდარი ხდება; თანამედროვე „ჰიბრიდული ომები“ მყარად იყენებს იდეოლოგიურ კონცეფციებს ენ. „რბილი ძალის“ სახით. შეიძლება ითქვას, რომ წინა საუკუნის ენ. „ფსიქოლოგიური ომის“ კონცეფცია აშკარა რენესანსს განიცდის. 2. პოლიტიკური ტრანზიციის პროცესი და ახალი სახელმწიფოებრივი მშენებლობა გარკვეულ იდეოლოგიურ დოქტრინებს უნდა ემყარებოდეს; პოლიტიკური იდეოლოგია ქმნის სახელმწიფოებრივი მშენებლობის ღირებულებით პრიორიტეტებს, რომელიც ეროვნულ-პოლიტიკური იდენტობის ფორმას იძენს; ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი იდეოლოგია ერის პოლიტიკური განვითარებისა და ტრანსფორმაციის აუცილებელი ღირებულებითი სისტემაა, რომელიც ფუნქციონალური სტაბილურობის გარანტიებს წარმოადგენს. ამ გაგებით, თანამედროვე მსოფლიოს ახალი იდეოლოგიური მოწყობა მიმდინარეობს, რომელიც სულ უფრო და უფრო აქტიურ ფაზაში შედის.

XIX საუკუნის 60-იან წლებში გამოიკვეთა ქართული იდეოლოგიისა და იდენტობის ძირითადი კონცეპტუალური პრიორიტეტები - **მამული, ენა, სარწმუნოება**, რომელიც ილია ჭავჭავაძისა და „თერგდალეულების“ ეროვნულ-განმანათავისუფლებელი მოძრაობის სამოქმედო პროგრამა გახდა. ილიას მეთაურობით ჩამოყალიბდა ქართული ნაციონალიზმის ძირითადი პრინციპები, რომელიც ეროვნული იდეოლოგიის ფორმას იღებდა. ამ პერიოდში, ქართული სააზროვნო სივრცე თავის იდეოლოგიურ საფუძვლებს აყალიბებდა, რომელიც ეროვნული იდენტობის ძირითადი ელემენტების ფორმირების პროცესს ემსახურებოდა. სააზროვნო სივრცეში ახლებურად დაისვა ეროვნული მეობის გაგების პრობლემა, რომელსაც თანდათანობით თავისი სახელმწიფოებრივი სახე უნდა მიეღო. მაშინდელმა ელიტურმა აზროვნებამ შექმნა ერის იდეოლოგიური მრწამსი, რომლის მიზანი იყო, **ილია ჭავჭავაძის** სიტყვებით რომ ვთქვათ - „...ჩვენი თავნი ჩვენადვე გვეყუდნეს...“¹ ეს სიტყვები დღესაც არ

¹ ილია ჭავჭავაძე. მგზავრის წერილები. რჩ. ნაწარმოებები ხუთ ტომად. ტ. 2, თბ., 1985, გვ.24

კარგავს თავის მნიშვნელობას, რომელიც თანამედროვე ქართული პოლიტიკური იდენტობის იდეოლოგიურ საფუძველს წარმოადგენს.

თანამედროვე ქართული ეროვნული იდენტობის პოლიტიკური ტრანზიციის იდეოლოგიური წინააღმდეგობების გარეშე არ მიმდინარეობს, რომელიც ხელს უშლის მის ახლებურ გააზრებას. ერთ-ერთი გამოკვეთილი მიზეზი გახლავთ, დემოკრატიული ტრანზიციის ზედმეტი ღირებულებებით ტრანსპლანტაციური პროცესებით გაჯერება, რომელიც ქართული ტრადიციული პოლიტიკური და გენეტიკური აზროვნების სრულ ნიველირებას ახდენს; გარკვეული ძალების მიერ ძირითადი აქცენტი კეთდებოდა ქართული ეროვნული იდენტობის ელემენტების გადაფასებაზე, რომელიც ექსტრემისტულ და ავანტიურისტულ ხასიათს ატარებდა და ერის გარკვეულ ნაწილს ნიჰილიზმის ტყვეობაში აგდებდა. ქართული პოლიტიკური პროცესისათვის სრულიად უცხო მოვლენად უნდა მივიჩნიოთ ე.წ. „ვარდების რევოლუცია“ და მისი კმარესგებრი იდეოლოგია, რომელიც ჯერ კიდევ შემორჩენილია ქართულ ცნობიერებაში. ამ მოვლენამ დიდი ზიანი მოუტანა ქართული იდენტობის იდეოლოგიას, რომელიც აგრესიულად უარყოფდა ყოველგვარ ეროვნულ მენტალურ და მემკვიდრეობით ინტელექტუალურ შემოქმედებას. ე.წ. „ვარდების რევოლუციის“ ლიდერების მიერ ხუნვეიბინურ სტილში დაიწყო აგრესიული ბრძოლა ქართული კულტურულ-ინტელექტუალური ფენომენების წინააღმდეგ. სამწუხაროდ, ნაწილობრივ მიზანს მიაღწიეს, რამაც ინტელექტუალური და საგანმანათლებლო სივრცის დეგრადაცია გამოიწვია; მათ შექმნეს ახალი ინტელექტუალური სივრცე, რომელიც თავის შემოქმედებაში იდეოლოგიურ ექსტრემიზმს ემყარებოდა, რომელიც დღესაც ამ აზროვნების საფუძველზე დესტრუქციულობისა და რევოლუციურობის სინდრომს ქმნის ქვეყანაში. შედეგად მივიღეთ ის, რომ ერი თანდათანობით კარგავს პოლიტიკურ-ინტელექტუალურ პოტენციალს, რომე-

ლიც ეროვნული იდეოლოგიის ფორმირებასა და მისი მემკვიდრეობითი ელემენტების დაცვაში გადამწყვეტ როლს უნდა ასრულებდეს.

იდეოლოგიურ სივრცეში ირაციონალურ ტენდენციად უნდა მივიჩნიოთ პოლარიზების ელემენტების შემოტანა, რომელიც გარკვეული პოლიტიკური აქტორების მიერ მიმდინარეობს. დაპირისპირების თემად გადაიქცა სახელმწიფოებრივი განვითარების ღირებულებებით ორიენტაცია, რომლის რიტორიკა „მტრის ხატის“ ძიებაზეა აგებული. სწორედ ეს უშლის ხელს ეროვნული იდენტობის ახლებურ გააზრებასა და სამოქალაქო იდენტობად მის გადაქცევას. შეიძლება ითქვას, რომ დესტრუქციული ოპოზიციური ძალების შემოქმედებით არ გვაქვს ერთიანი სახელმწიფოებრივი იდეოლოგია, რომელიც ერის პოლიტიკურ-ღირებულებით სახეს შექმნიდა და სამოქმედო პროგრამად გადაიქცეოდა. ვფიქრობთ, ამ მიმართულებით ერის ინტელექტუალური ელიტის ტრანსფორმაცია უნდა მოხდეს და მისი იდეოლოგიური როლიც ეროვნული იდენტობის პოლიტიკურ ტრანზიციის უფრო აქტიური გახდეს.

4. საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის ეროვნული იდენტობის ფორმირების აქტორი

თანამედროვე საქართველოს პოლიტიკურ სისტემაში თავისი განსაკუთრებული პოზიციითა და პოლიტიკური სტატუსით მართლმადიდებელი ეკლესია და მისი ხელმძღვანელი, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი **ილია II** გამოირჩევა. საქართველოს კონსტიტუციაში სათანადოდ არის შეფასებული სახელმწიფოებრიობის მშენებლობაში ქართული ეკლესიის როლი, რომელიც ისტორიულად პოლიტიკური სტატუსის მატარებელი ინსტიტუცია იყო და მნიშვნელოვან როლს ასრულებდა ცვილებების პროცესში. მიგვაჩნია, რომ ქართული ეკლესიის პოლიტიკური როლი თანამედროვე პოლიტიკურ სივრცეში კიდევ უფრო გაიზარდა, რადგანაც ერის პოლიტიკური სოციალიზაციის პროცესი

სტაბილური ინსტიტუციების აქტიურობას საჭიროებს. ქართველი მოსახლეობის უმრავლესობა, პოლიტიკურ ინსტიტუტებთან შედარებით, ყველაზე მეტად ქართულ ეკლესიას ენდობა, რომელიც იმედიან განწყობას უქმნის საზოგადოებას და ნაკლებ პოლარიზებულია.

საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესია თანამედროვე პოლიტიკური ტრანზიციის პროცესებში აქტიურ ძალას წარმოადგენს, რაც გარკვეული პოლიტიკური აქტორების გაღიზიანებას იწვევს; იგი მკვეთრად გამოხატავს თავის ნეგატიურ დამოკიდებულებას ზედმეტი ღირებულებითი ტრანსპლანტაციური პროცესების მიმართ, რომლებიც ქართული მენტალური თვითმყოფადობის წინააღმდეგ არის მიმართული. შეიძლება ითქვას, რომ ქართული ეკლესიის მიმართ პოლიტიკურ სპექტრსა და აზრში ორი რადიკალურად განსხვავებული პოზიცია გამოირჩევა: **პირველი** მიმართულება მიიჩნევს, რომ ეკლესია აქტიურად არ უნდა ერეოდეს პოლიტიკაში და მისი პოლიტიკური სტატუსის აღიარება კონსტიტუციურად და კონკორდატით თითქოს პოლიტიკურ შეცდომას წარმოადგენს; მათ მიაჩნიათ, რომ ეკლესიის ავტორიტეტის ზრდა ირაციონალური ტენდენციაა და სერიოზულად აფერხებს დემოკრატიული ტრანზიციის პროცესს; **მეორე** მიმართულების მიხედვით, ქართულმა ეკლესიამ ახალი აქტორული როლი შეიძინა და აქტიურად იღებს მონაწილეობას ტრანზიციის პროცესებში, რაც მისი პოლიტიკური სტატუსის აღორძინებით არის გამოწვეული; ეს პოლიტიკური აქტორები და პოლიტოლოგები უფრო პრაგმატულად და რაციონალურად აზროვნებენ და ნათლად ხედავენ ეროვნული იდენტობასა და პოლიტიკურ სოციალიზაციაში ეკლესიის აქტორული როლის მნიშვნელობას. მივიჩნევთ, რომ ეკლესიის როლი კი არ უნდა დაკნინდეს, არამედ, მსოფლიოში რელიგიური რენესანსის კვალდაკვალ, რომელიც ეროვნული იდენტობის იდეოლოგიის აღორძინებით არის გამოწვეული, კიდევ უფრო უნდა გაძლიერდეს. პირველი თვალსაზრისი ნამდვილად ვერ პასუხობს დროის მოთხოვნებს და ანტიეროვნულ და ანტისახელმწიფოებრივ პოზიციას წარმოადგენს. ასეთი აქტორული სპექტრი თავისი ლიბერტარიანული ირაციონალური პოზიციით აშკარად

უპირისპირდება ქართულ ეროვნულ კულტურულ-ღირებულებით სივრცეს, რაც სულიერი კრიზისს იწვევს. სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი **ილია II** მიუთითებს, რომ „ფაქტია ყველას გვინდა ძლიერი, განვითარებული ქვეყანა გვექონდეს, ამის მიღწევა კი მხოლოდ მაშინ არის შესაძლებელი, თუ საზოგადოებაში სწორი ღირებულებათა სისტემა იარსებებს და ამ საფუძველზე მოხდება პოლიტიკური, ეკონომიკური და სოციალური პრობლემების მოგვარება, დეზორიენტირებული საზოგადოება კი ქაოსში ჩაიძირება და სახელმწიფოს დიდად დააზარალებს“.¹

თანამედროვე ქართულ პოლიტიკურ სივრცეში მართლმადიდებელი ეკლესიის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ფუნქცია არის იდეოლოგიური ვაკუუმის შევსება. ეკლესია სტაბილური იდეოლოგიური ინსტიტუტია, რომელიც პოლიტიკური აქტორების პოლარიზებისა და კრიზისის პირობებში ერის სულიერ კონსოლიდაციას ინარჩუნებს. ქართული იდეოლოგია - ეს მთელი ღირებულებითი სივრცეა, რომელიც ტრანზიციის პირობებში გარკვეულ კრიზისში აღმოჩნდა. იდეოლოგიის ელემენტია ერის ინტელექტუალური პოტენციალი, რომელიც ნაციონალების მიერ ჩატარებული საგანმათლებლო რეფორმის შედეგად გარკვეულ კრიზისში აღმოჩნდა. უნმინდესი და უნეტარესი **ილია II** გამოვიდა მკაცრი კრიტიკით საგანმათლებლო სივრცეში ჩატარებული რეფორმების მიმართ, რომელმაც განათლებისადმი ახალგაზრდობის გაუცხოება გამოიწვია. პატრიარქი მიიჩნევს, რომ „განათლების რეფორმისას დაშვებულმა შეცდომებმა შედეგად მოგვითანა ის, რომ მოზარდები ცოდნის შეძენის სურვილს უკვე ნაკლებად ამჟღავნებენ, სამეცნიერო მოღვაწეობა კი არაპრესტიჟულად მიაჩნიათ, რადგანაც ხედავენ, რომ ინტელიგენციას სათანადო დაფასება არ აქვს“.²

პოლიტიკურ სოციალიზაციასა და ეროვნული იდენტობის ტრანზიციისაში მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ ავტორიტეტები, რომლებიც ერის ღირებულებით პრიორიტეტებს განსაზღვრავენ და დროის პრაგმატულ მოთხოვნებს რეალურად აფასებენ. სამწუხაროდ, ერის ინტელექტუალური ავტორიტეტები უარყოფილია და

1 სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის **ილია II**-ის სააღდგომო ეპისტოლე. კარიბჭე, თბ., 2018, გვ.21-22

2 სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის **ილია II**-ის საშობაო ეპისტოლე. კარიბჭე, თბ., 2010, გვ.6

გასაქანი ეძლევა ავანტიურისტულ ელემენტებს, რომლებმაც ხელში ჩაიგდეს ერის პოლიტიკური გარდაქმნის სადავეები. ქართულმა ეკლესიამ მკვეთრად გაილაშქრა ასეთი ტენდენციების წინააღმდეგ, რომელთაც ერი ინტელექტუალურ ნიჰილიზმამდე მიჰყავს. უნმინდესი პირდაპირ მიუთითებს, რომ იქმნება უზნეო ცრუ ავტორიტეტები, რომელნიც თავიანთი ანტიეროვნული და ანტიქრისტიანული ქმედებების გამო ნახალისებულნი და დაჯილდოებულნი არიან.¹ ამასთანავე მიუთითებს, რომ „საზოგადოება ისეთია, როგორი ავტორიტეტებიც ჰყავს მას. ფაქტია, რომ ღირსეული პიროვნებები ჩვენთან სათანადოდ არ არიან დაფასებულნი. მათ ნაცვლად წინ წამოწეულნი არიან ისეთი ადამიანები, რომელთაც მნიშვნელოვანი არაფერი აქვთ გაკეთებული (ყოველ შემთხვევაში დღეისათვის) ან ისინი, რომელნიც უგულებელყოფენ სულიერ ღირებულებებს“.²

თანამედროვე მსოფლიოში სრულიად ახალი გეოპოლიტიკური ვითარება შეიქმნა, რამაც კიდევ უფრო მწვავედ დასვა ეროვნული და სახელმწიფოებრივი იდენტობის პრობლემები. ამ მიმართულებით, კიდევ უფრო გამოიკვეთა ქართული ეკლესიის გეოპოლიტიკური ფუნქციები; მისი დომინანტური გეოპოლიტიკური როლი რეგიონალურ სივრცეში პოლიტიკური თანამშრომლობის მანიშნელოვანი ფაქტორია. ქართული ეკლესია თავისი ტოლერანტული და კონსენსუალური მიდგომებით გამოირჩეული აქტორია, რომელიც კონფესიური თანამშრომლობის უპირველეს პრაგმატულ პირობას ქმნის. გეოპოლიტიკურად მართლმადიდებლობის შესუსტებ, თავისთავად ქართულ იდენტობას უქმნის საფრთხეს.

ქართულმა ეკლესიამ თავისი პოზიცია დააფიქსირა მსოფლიოში მიმდინარე გეოპოლიტიკურ ცვლილებებთან დაკავშირებით, განსაკუთრებით კი უკრაინაში რუსული აგრესიის მიმართ. პატრიარქმა ილია II-მ 2022 წლის სააღდგომო ეპისტოლეში აღნიშნა, რომ უდიდეს გულსტკივილს იწვევს დღეს მსოფლიოში მიმდინარე ომები, განსაკუთრებით ჩვენს მეზობლად, რომელსაც რუსეთი აწარმოებს უკრაინაში, სადაც ადგილი აქვს შემზარავ ფაქტებსა და უმძიმეს სისასტიკეს. ამჟამად, არსებული მდგომარეობა კი ისეთია, როდესაც არავინ იცის ხვალისდელი დღე რას მოიტანს და მოვლენები როგორ განვითარდება; პროცესები შერიდლება მალე დასრულდეს ან ხანგრძლივ დაპირისპირებაში გადაიზარდოს ან, შეიძლება ყველანი გლობალური კატასტროფის წინაშე აღმოვჩნდეთ, რაც, ბუნებრივია, საყოველთაო შიშს ბადებს. მთვარია, უმძიმეს მდგომარეობაშიც არ დავკარგოთ ადამიანური ღირსებები, არ დავკარგოთ რწმენა და სასოება შემოქმედისა.³

თანამედროვე პოლიტიკური გარდაქმნები ქართული ეკლესიის როლის კიდევ უფრო გააქტიურებას მოითხოვს, რადგანაც პოლიტიკური კრიზისის გარკვეული ელემენტები სახეზეა. პოლიტიკური ელიტა და პოლიტიკური სპექტრი ბოლომდე ვერ უმკლავდება ეროვნულ გამოწვე-

ვებსა და რისკებს. თანამედროვე პოლიტიკური პრაგმატიზმი ახალ აზროვნებაზე უნდა იყოს აგებული, რომლის ღირებულებითი საფუძვლები ქართული ეკლესიის მოღვაწეობაში ნამდვილად ვლინდება. მართლმადიდებელი ეკლესია ახალი ქართული პოლიტიკური იდენტობის ფორმირების ერთ-ერთი აქტიური აქტორი გახდა.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ილია ქავჭავაძე. მგზავრის წერილები. რჩ. ნაწარმოებები ხუთ ტომად. ტ. 2, თბ., 1985;
2. სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის ილია II-ის სააღდგომო ეპისტოლე, თბილისი, 2022. <https://www.interpressnews.ge/ka/article/707498-saagdgomoe-pistole>;
3. სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის ილია II-ის სააღდგომო ეპისტოლე. თბილისი, 2018;
4. სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის ილია II-ის საშობაო ეპისტოლე. კარიბჭე, თბ., 2008;
5. სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის ილია II-ის საშობაო ეპისტოლე. კარიბჭე, თბ., 2006;
6. სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის ილია II-ის საშობაო ეპისტოლე. კარიბჭე, თბ., 2010;
7. გ. აბესაძე. დომინანტი ინსტიტუციური აქტორები ქართულ პოლიტიკაში და დემოკრატიის სტაბილურობა. „ფილოსოფიური ძიებანი“ /კრებული ოცდამეხუთე/. საქართველოს ფილოსოფიურ მეცნიერებათა აკადემია. „უნივერსალი“, თბ., 2021, გვ. 210-219;
8. გ. აბესაძე, ნ. აბესაძე. სამოქალაქო სივრცის რაციონალურობა და დემოკრატიული ტრანზიციის საქართველოში. საერთაშორისო სამეცნიერო-ანალიტიკური და რეფერირებადი ჟურნალი „ბიზნესი და კანონმდებლობა“. ივლისი-დეკემბერი, N 2, 2021, გვ. 9-13;
9. ნ. აბესაძე. მართლმადიდებლობა და თანამედროვე ქართული ეროვნული იდენტობის პოლიტიკური ტრანსფორმაცია. სტუ საერთაშორისო რეფერირებადი და რეცენზირებადი სამეცნიერო ჟურნალი „საისტორიო ვერტიკალები“, 47-48, 2021, გვ. 252-257;
10. ნ. აბესაძე. ეროვნული იდენტობა და თანამედროვე ქართული პოლიტიკურ-კულტურული სივრცის დემოკრატიული ტრანზიციის. „ფილოსოფიური ძიებანი“ /კრებული ოცდამეხუთე/. საქართველოს ფილოსოფიურ მეცნიერებათა აკადემია. „უნივერსალი“, თბ., 2021, გვ. 220-228;
11. საქართველოს მიერ ასოცირების შეთხზვების შესრულებასთან დაკავშირებით ევროკავშირის ანგარიში. 2022. <https://civil.ge/ka/archives/483692>;
13. ე.დ. სმითი. ნაციონალური იდენტობა. ლოგოს პრესი, თბ., 2008;
14. Francis Fukuyama. Ideology Is Out, Identity Is In. 2019, <https://reason.com/2018/12/25/ideology-is-out-identity-is-in/>.

1 სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის ილია II-ის საშობაო ეპისტოლე. კარიბჭე, თბ., 2008, გვ.6

2 სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის ილია II-ის საშობაო ეპისტოლე. კარიბჭე, თბ., 2006, გვ.6

3 სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის ილია II-ის სააღდგომო ეპისტოლე. თბილისი, 2022. <https://www.interpressnews.ge/ka/article/707498-saagdgomoe-pistole>